

Fer el moro

Andreu Salom

El mot *moro*, derivat del llatí *maurus*, que vol dir habitant de Mauritània, per tal com la tribu majoritària del país eren els maures, és un terme que ha fet fortuna al llarg dels temps i ja apareix molt sovint en els clàssics medievals catalans, i encara amb una extensa llista de derivats i compostos, com ara *moraco*, *moregàs*, *morell*, *moreno*, *morè*, *moreneta*, *moreria*, *morisma*, *morisc*, *morenc* o *moretó*, per citar-ne alguns. És lògic, doncs, que tal vocable hagi donat lloc a diverses expressions més o menys conegudes arreu dels Països Catalans, especialment en les zones costaneres, on els contactes amb els moros foren freqüents i, sovint, com tots sabem, tràgics. La imaginària col·lectiva, al llarg de la història, ha donat, doncs, una àmplia resposta a aquesta històrica relació en forma de locucions, frases fetes, refranys, dites. En aquest paper ens centrarem en les locucions i refranys més coneguts, afegint-hi l'explicació corresponent.

Locucions

Fer el moro — fer d'espantall, especialment de les criatures.

Fer es moro — estar inactiu davant els atropellaments o injúries.

Donar-se al moro — exasperar-se, manifestar desesperació.

Esser pres de moros — estar una cosa en poder de qui no la tornarà o no se la deixarà prendre.

Passar una vida de moros — passar vida molt amarga.

No matar moros — no esser gran cosa, no tenir res de notable.

Haver-hi moros a la costa — haver-hi perill o indicis d'una cosa imminent.

Veure moros a la costa — adonar-se del perill o creure que n'hi ha.

Fer moros — en comprar una cosa per una altra persona, dir que ha costat més car del que no val i quedar-se la diferència.

Refranys

O tots moros o tots cristians — significa que la justícia ha d'esser igual per a tothom.

A moro mort, gran llançada — vol dir que quan una cosa ja no té remei, no cal anar-hi amb contemplacions.

Afarta'm i digue'm moro — ho diuen per indicar indiferència davant els desaires o menyspreus mentre no vagin acompanyats de perjudicis materials.

Moro mana a moro — es diu referint-se a un subaltern que traspassa a un altre allò que el superior li havia manat a ell.

Per força va el moro a missa — vol dir que les circumstàncies obliguen a fer coses que de cap manera no fariem per propi impuls.

Moros se'n duen Na Catalina i ella no plora? És perquè és mora — es diu referint-se a algú que no protesta d'allò que sembla perjudicar-lo, però que tal vegada en el fons li és un benefici.

Més val esser moro ric que cristià pobre.

Moro fi, ni menjar porc ni beure vi.

Fonts consultades

Diccionari català-valencià-balear, d'Antoni Maria Alcover i Francesc de B. Moll (tom VII, p. 585).

Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana, de Joan Coromines (tom V, pp. 794 i 798).

Gran enciclopèdia catalana (tom XV, p. 21).■